
IN MEMORIAM

Vasile BAHNARU
(24.10.1949 – 06.08.2024)

La 24 octombrie 2024 s-ar fi împlinit 75 de ani de la nașterea distinsului lingvist Vasile Bahnaru, doctor habilitat în filologie, profesor universitar, cercetător științific principal, membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Savant cu reputație în domeniile lexicologie și lexicografie românească, om de cultură, aprig apărător al adevărului științific, Vasile Bahnaru a cercetat limba română în toate aspectele ei, evidențiindu-se printr-o prestigioasă activitate științifică și printr-o operă de referință în literatura de specialitate. Fiind o personalitate complexă, a avut cunoștințe vaste nu doar în lingvistică, domeniu care i-a suscitât talentul în mod deosebit, dar și în literatura națională, istorie, politică și filosofie. Ca OM, a fost mereu în acțiune, energic, harnic, darnic, săritor la nevoie, consecvent și temerar, cu un spirit justițiar și un simț acidulat al ironiei.

Vasile Bahnaru s-a născut la 24 octombrie 1949, în familia lui Ioan și a Ecaterinei Bahnaru, în satul Micleușeni din raionul Nisporeni. Între anii 1958-1965 își face studiile primare în satul natal, după care, între 1965-1967, studiile medii în școala nr. 1 din Nisporeni. După satisfacerea serviciului militar, între anii 1968-1971, urmează studiile superioare la Facultatea de Litere a Institutului Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, pe care o absolvă în anul 1976.

Și-a început activitatea în calitate de profesor de limbă și literatură română la școala nr. 29 din Chișinău, în anul 1976. În următorul an se angajează la Institutul de Lingvistică, urcând toate treptele ierarhiei științifice, de la laborant superior, la cercetător științific principal. Între timp, obține titlurile de doctor, specialitatea *Limbi romanice* (1985) și doctor habilitat în filologie, specialitatea *Limba română* (2009), la Institutul de Limbă și Literatură al A.Ș.M., ulterior Institutul de Filologie al A.Ș.M. Vasile Bahnaru și-a dedicat viața studiului lingvisticii, în special lexicologiei și lexicografiei românești, publicând, între anii 1979-2023, în culegeri și publicații periodice de specialitate, din țară și de peste hotare, mai mult de 200

de studii și articole științifice, monografii, manuale, dicționare, culegeri de studii, recenzii, articole de popularizare, eseuri etc. E de subliniat că studiile făcute la școala lingvistică a academicianului Silviu Berejan, l-au format pe discipolul consecvent și prodigios Vasile Bahnaru în calitate de cercetător științific, în câteva domenii ale lingvisticii: lexicologie și lexicografie, gramatică, stilistică, semasiologie, istoria limbii, sociolingvistică ș.a.

A avut o contribuție incontestabilă în dezvoltarea terminologiilor speciale în limba română din Republica Moldova, în soluționarea unor probleme teoretice din domeniul semasiologiei. Studiile sale monografice „Mutații de sens: cauze, modalități, efecte” (1990), „Practicum la introducere în lingvistică” (coautor, 1992), „Elemente de lexicologie și lexicografie” (2008), „Elemente de semasiologie română” (2009) ș. a., dar și manualul „Lexicologie practică a limbii române” (coautor și redactor responsabil, 2013), au fost primite cu interes de specialiștii în domeniu și întregesc substanțial munca de cercetare a savantului Vasile Bahnaru.

În culegerea „Ascensiune în descensiune a limbii române din Basarabia” (2011), lingvistul basarabean abordează o serie de probleme consacrate unor aspecte lexicale, semantice, stilistice și gramaticale ale vocabularului românesc, mai exact, antonimia ocazională, valorile stilistice ale ocazionalismelor lexicale și norma literară. Alte volume care merită să fie amintite sunt „Miscellanea Basarabensia” (2012), „Lingvistică și civilizație” (2013), „Calvarul limbii române în timpul dominației sovietice. Studiu și documente de arhivă” (2015), „Lingvistica în tumultul vieții” (2019), „Pagini de lingvistică basarabeană” (2022) ș.a. Acestea reflectă atitudinea autorului față de limba sa maternă, față de numele românilor, locul lor în istorie și poziția lui în lupta pentru limbă, alfabet și demnitate națională.

Vasile Bahnaru a fost și un publicist de forță, dedicat adevărului științific privind originea limbii și a poporului român. A demonstrat, cu argumente de rigoare, vechimea și continuitatea neamului românesc. S-a aflat în primele rânduri ale luptei pentru revenirea limbii române din Republica Moldova la grafia latină și pentru acordarea acesteia a statutului de limbă oficială. A fost unul dintre semnatarii „Scrisorii celor 66”, care cereau cu insistență, în 1988, restabilirea drepturilor firești ale limbii române la ea acasă. A publicat, împreună cu cercetătorul lingvist și publicistul Constantin Tănase, în anii mișcării de eliberare și renaștere națională, două articole-studii de mare răsunet pe atunci – „Mai adevărat ca adevărul” (revista „Nistru”, iunie 1988) și „Alfabet pe banca acuzaților” (săptămânalul „Literatura și Arta”, iunie 1989), care ofereau un fundament teoretico-științific redutabil pentru revendicarea drepturilor limbii române.

În colaborare cu Gheorghe Cojocaru, a scris două cărți fundamentale pentru ilustrarea rezistenței conștiinței naționale a românilor basarabeni, în condițiile unui regim opresor totalitar: „Congresul al III-lea al Uniunii Scriitorilor din

R.S.S. Moldovenească (14-15 octombrie 1965)” (2018) și „Cazul revistelor «Zvezda» și «Leningrad» și ecourile lui la Chișinău” (2018).

Ca lexicograf, a elaborat și publicat, în calitate de autor, dar și coautor, mai multe dicționare: „Dicționarul explicativ pentru elevi” (1991), „Mic dicționar de neologisme” (1995), „Dicționar de omonime” (2005), „Dicționar de antonime” (2007), „Dicționar explicativ al limbii române actuale (cu sinonime, antonime, paronime, exemple) în 4 volume” (2022) ș.a. Prin aceste lucrări, propagatorul concepției lingvistice a savantului Silviu Berejan stabilește și propune lexicografilor soluții concrete privind elaborarea diferitor tipuri de dicționare.

Concomitent, Vasile Bahnaru își conjugă activitatea științifică cu cea didactică, activând în calitate de profesor la Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir” (2014-2019) și obținând titlurile de conferențiar cercetător (2009), profesor universitar (2015). S-a remarcat și în calitate de recenzent al multor lucrări științifice, a participat la numeroase congrese internaționale de lingvistică, precum și la alte manifestări științifice naționale și internaționale, în cadrul cărora și-a prezentat realizările științifice obținute. A fost referent oficial și membru în numeroase comisii de susținere a tezelor de doctor și doctor habilitat.

În vasta sa activitate, Vasile Bahnaru a fost și director general al Departamentului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Difuzare a Cărților al Republicii Moldova (1990-1992); director adjunct al Centrului Național pentru standarde de limbă (1992-1993); director executiv al Asociației Naționale de Terminologie (1993-1998); director interimar al Institutului de Filologie al A.Ș.M. (2009-2010); director al Institutului de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al A.Ș.M. (2010-2018). În calitate de director, a schimbat denumirea Institutului de Filologie în Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”, a inaugurat Conferința națională „Lecturi *in memoriam* acad. Silviu Berejan” și a coordonat mai multe proiecte științifice. Tot la propunerea lui, a fost inaugurat tabloul *Coloana infinitului culturii*, realizat de pictorul Iurie Matei.

Obligațiile profesionale au fost suplimentate de numeroase angajamente sociale, activând concomitent în calitate de președinte al Seminarului științific de profil, specialitatea „Limba română” (2008-2014) și conducător/consultant științific de doctorat (12 doctoranzi) și postdoctorat (2 postdoctoranzi), contribuind, astfel, la formarea mai multor generații de filologi în spiritul valorilor naționale și al adevărului științific, care s-au impus în lingvistica noastră prin studii de calitate și care rămân să ducă mai departe cauza limbii române. A fost, de asemenea, președinte al Consiliului Științific al Institutului; membru al comisiei de admitere la doctorantură și de susținere a examenului de specialitate; membru al consiliului de susținere a tezelor de doctor în filologie etc. Cu consacrare deplină, a activat și în sfera redacțională, muncind în calitate de redactor coordonator al Editurii „Știința” (1998-2006); redactor-șef al revistei „Buletin de Lingvistică”, redactor-șef al revistei „Philologia”.

Activitatea științifică și didactică asiduă a profesorului Vasile Bahnaru a fost înalt apreciată prin mai multe distincții valoroase, printre care, Ordinul Republicii (2010); titlul onorific „Om Emerit” (2009); i-au fost oferite diferite diplome: Diploma Guvernului Republicii Moldova, Diplomă de recunoștință a Academiei de Științe a Moldovei, Diplomă de excelență a Congresului Internațional „Pregătim viitorul promovând excelența” (Iași, 2013), Diplomă de excelență a Festivalului de poezie Mihai Eminescu (2014), Diplomă de excelență a Festivalului de poezie din Dumbrăveni, Suceava (2014), Diplomă de excelență a Universității de Stat din Moldova. Totodată, a fost deținătorul câtorva premii naționale și internaționale: Premiul Academiei de Științe a Moldovei „Grigore Vieru” (2009), Premiul „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al Academiei Române (2018), conferindu-i-se și titlul de Cetățean de Onoare al comunei Dumbrăveni, Suceava ș.a.

În ultimii ani ai vieții, lingvistul, publicistul și editorul Vasile Bahnaru a lucrat la un *Dicționar explicativ și etimologic al limbii române*. Este vorba de o lucrare de proporții, care avea să cuprindă toate registrele stilistico-funcționale ale limbii române, iar sensurile cuvintelor urmau să fie exemplificate cu modele din literatura română. Lexicograful spera ca dicționarul să fie pus, inițial, pe suport electronic, iar ulterior, dacă va găsi mijloace financiare, urma să apară și pe suport de hârtie.

În cei aproape 50 de ani de activitate științifică, Omul, Cercetătorul și Profesorul Vasile Bahnaru a muncit necondiționat și cinstit în slujba limbii române, rămânând un promotor consecvent al adevărului științific și istoric. Putem afirma cu certitudine că lingvistul basarabean, publicistul, omul politic și public, managerul de instituție, patriotul Românității Vasile Bahnaru și-a găsit rostul în viață și și-a îndeplinit datoria cu demnitate.

Zeci de mărturii apreciative, în acest context, le-am spicuit din culegerea „O viața în serviciul limbii române”, volum omagial, editat la Suceava în 2019, rubrica *Vasile Bahnaru apreciat de contemporanii săi*, la care adăugăm și câteva omagii aduse de colegi și prieteni la mitingul de doliu. Vasile Bahnaru a fost „Un cavaler al Adevărului” (M. Cimpoi); „aprig apărător al adevărului științific” (A. Vulpe); „Un spirit justițiar cu un simț acidulat al ironiei, pe care alții îl condamnă” (M. Vicol); „Un slujitor pasionat al lingvisticii românești” (M. Onofraș); „Spirit pătimaș și profund, în același timp” (V. Păcuraru); „Un model de om cu verticalitate, fidel, în pofida tuturor presiunilor, sie și idealului său” (L. Botnari); „Erudit de formație enciclopedică, ascuțit la minte, caustic la vorbă, ceea ce îi sporește numărul de neprieteni” (Al. Burlacu); „O prezență socială și științifică activă, dovadă de implicare constructivă în problemele limbii și culturii românești de la est de Prut” (Gh. Chivu); „Om între oameni [...] demn, lipsit de ipocrizie, direct și nepărtinitor” (E. Constantinovici); „Un foarte bun român, are caracter, coloană vertebrală, el este un reper, în felul lui, e plin de energie și de adevăr” (V. Dinescu);

Un luptător „pentru scrisul latin, pentru adevărul științific și istoric, pentru limba română, pentru Unirea Basarabiei cu România” (Gh. Duca); „Omul scrisului latin, omul păcii, înțelepciunii, adevărului științific și istoric, omul luptei pentru limba română, omul pentru Unirea cu Țara-Mamă, România” (M. Ghimpu); „Patriotul Românității [...] omul întrebărilor incomode sau cel puțin neașteptate” (A. Hanganu); „Al nostru – adică ființă din ființa noastră și neobosit promotor al idealurilor noastre firești” (I. Mânăscuță); „specialist notoriu consacrat al *Ars linguae Romaniae*” (E. Mincu); „spirit nobil și bonom” (V. Molea); Omul care „nu se lasă inflențat de nici măcar o adiere de vânt” (I. Pavăl); „Un om al omeniei [...], un om de o vastă cultură” (M. Chiriac); „Proeminent reprezentant al științei filologice din Republica Moldova [...] ambasador al limbii române” (V. Răileanu); „Om al faptei românești” (Ș. Secăreanu); „Apărător îndârjit al limbii române” (G. Verebceanu); „Omul răzvrătit, omul neînțeleș, poate, și criticat de unii, dar cu sufletul curat și sincer” (L. Vrabie); „O mare personalitate a cuvântului, a tălmăcirii cuvântului, a literelor” (A. Dănilă); „Un luptător pentru cauza națională și pentru reunirea tuturor teritoriilor românești, a militat pentru adevărul științific până în ultima clipă a vieții sale” (N. Corcinschi); „Un om care nu și-a trădat niciodată convingerile” (Al. Cosmescu); „Un om care nu numai că a făcut istorie, este un om care a scris istorie cu propria mână” (Gh. Cojocar).

A fost o voce de impact civic și cultural, a avut mereu curajul opiniei și al acțiunii. În memoria colegilor și a prietenilor săi, Vasile Bahnaru rămâne drept un spirit neînfricat și justițiar, un împătimit de limba română, un cercetător dedicat și perseverent, un om plin de generozitate, empatie și bunăvoință.

Lumină eternă,

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Livia Caruntu-Caraman,

Ana Vulpe,

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
al USM (Chișinău)